

การขยายตัวของการท่องเที่ยวไทยกับความสมดุลเชิงพื้นที่ Tourism Expansion and Area-Based Balance in Thailand

บัณฑิต ชัยวิชญชาติ

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

50 Ngamwongwan Ladyao Jatujak Bangkok 10900

Bundit Chaivichayachat

Department of Economics, Kasetsart University

50 Ngamwongwan Ladyao Jatujak Bangkok 10900

Email : fecobdc@ku.ac.th

บทคัดย่อ

ในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและรายได้จากการท่องเที่ยวแต่การขยายตัวที่เกิดขึ้นเฉพาะกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมาณลดลง ด้วยเหตุนี้ บทความวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับความสมดุลเชิงพื้นที่ของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและรายได้จากการท่องเที่ยวด้วยสัมประสิทธิ์จีนี (Gini Coefficient) จากข้อมูลจำนวนผู้เยี่ยมเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยว 77 จังหวัดตั้งแต่ปี 2552 ถึงปี 2561 ผลการศึกษา สรุปได้ว่า การขยายตัวของการท่องเที่ยวเกิดขึ้นโดยขาดความสมดุลเชิงพื้นที่ทั้งในด้านการกระจายของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและด้านรายได้จากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย คือ (1) การส่งเสริมค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น (2) การสร้างความเชื่อมโยงกับภาคการผลิตอื่นในประเทศให้มากขึ้น และ (3) การดำเนินมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวรองที่ครอบคลุมองค์ประกอบของการท่องเที่ยว จะเป็นแนวทางที่สนับสนุนให้การขยายตัวของการท่องเที่ยวไทยเกิดความสมดุลเชิงพื้นที่ขึ้น

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวไทย ความสมดุลเชิงพื้นที่ของการท่องเที่ยว อุปสงค์การท่องเที่ยวไทย
รายได้การท่องเที่ยวไทย

Abstract

Tourism sector in Thailand has been expanded over the past decade both in term of demand for Thai tourism and tourism revenues. However, the expansion has been concentrated only in Bangkok and first-tier tourism cities. Then, this paper aim to evaluate the area-based balance in the period of tourism expansion (2009 to 2018) by employed Gini

coefficient. The results indicate the high degree of imbalances in area-based basis especially for the case of foreign visitors. According to the finding, the recommendations are (1) the promotion for the expenditure per trip, (2) the enhancing for the linkage to non-related tourism sectors, and (3) the integrating of tourism components in second-tier tourism cities.

Keywords : Thai Tourism, Area-based Balance in Tourism, Demand for Thai Tourism, Tourism Income

บทนำ

ความหลากหลายของการท่องเที่ยวไทย วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ และ อุตสาหกรรมไทย รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ผลักดันให้ประเทศไทยกลายเป็นจุดหมายปลายทางในการเดินทางท่องเที่ยวลำดับต้นๆ ของโลก ไม่ว่าจะเป็นผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างชาติ และ ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทย ทั้งในรูปแบบของการเดินทางแบบนักท่องเที่ยวและการเดินทางแบบทัศนจร ตารางที่ 1 แสดงถึง อุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทย แสดงโดยจำนวนผู้เยี่ยมชม ตั้งแต่ปี 2552 ถึงปี 2561 เห็นได้ว่า จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนของไทยมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี จาก 124.87 ล้านคนในปี 2552 เป็น 217.11 ล้านคนในปี 2556 และเพิ่มเป็น 303.02 ล้านคน ในปี 2561 การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยส่งผลให้เกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของภาคการท่องเที่ยวนำมาซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากภาพที่ 1 ปี 2552 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 716,105.14 ล้านบาท เป็น 1,109,348.05 ล้านบาทในปี 2554 รายได้จากการท่องเที่ยวยังคงมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 1,348,194.71 ล้านบาทในปี 2556 เพิ่มขึ้นเป็น 2,155,188.98 ล้านบาทในปี 2559 และในปี 2561 รายได้การท่องเที่ยวมีมูลค่า 2,698,310.23 ล้านบาท กล่าวได้ว่า ในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและรายได้จากการท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 จำนวนผู้เยี่ยมชม

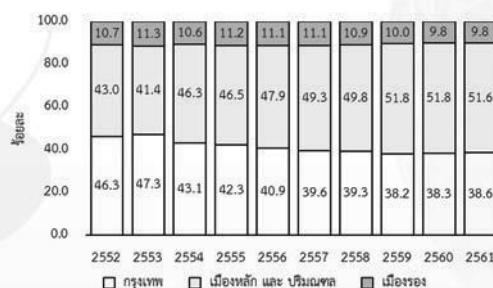
												ล้านคน
ผู้เยี่ยมชม					นักท่องเที่ยว				นักทัศนจร			
ประเทศไทย	กรุงเทพ	เมืองหลัก		เมืองรอง	ประเทศไทย	กรุงเทพ	เมืองหลัก		ประเทศไทย	กรุงเทพ	เมืองหลัก	
		ปริมณฑล	และ อื่นๆ				ปริมณฑล	และ อื่นๆ			ปริมณฑล	และ อื่นๆ
2552	124.87	30.04	54.43	40.40	77.24	21.36	31.90	23.97	47.63	8.67	22.53	16.43
2553	156.44	38.22	69.76	48.45	96.93	26.55	41.34	29.05	59.50	11.67	28.42	19.41
2554	174.12	43.76	77.95	52.41	111.57	30.65	49.72	31.21	62.54	13.11	28.23	21.20
2555	198.99	47.19	90.10	61.71	128.12	34.41	57.19	36.52	70.87	12.78	32.91	25.19
2556	217.11	50.57	99.03	67.52	141.85	37.15	64.00	40.71	75.26	13.42	35.03	26.81
2557	227.23	50.97	105.99	70.27	145.58	37.10	66.34	42.14	81.65	13.88	39.64	28.13
2558	249.07	56.52	115.39	77.17	159.19	41.28	71.79	46.12	89.88	15.23	43.60	31.05
2559	265.39	59.20	125.11	81.08	168.97	42.45	78.15	48.37	96.42	16.74	46.96	32.71
2560	289.82	63.58	138.47	87.78	184.09	45.60	85.99	52.50	105.73	17.97	52.47	35.28
2561	303.02	65.53	145.40	92.08	192.47	48.02	89.80	54.66	110.54	17.52	55.60	37.43

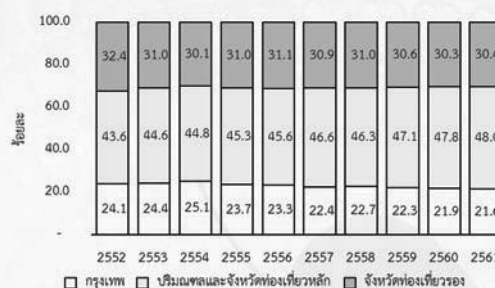
ภาพที่ 1 รายได้การท่องเที่ยว

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

แต่อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวทั้งด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและด้านรายได้จากการท่องเที่ยว ส่วนมากจะเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล (กาญจนบุรี ชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ขอนแก่น นครราชสีมา กระบี่ พังงาภูเก็ต สงขลา สุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ) ภาพที่ 2 (ก) และ ภาพที่ 2 (ข) แสดงให้เห็นว่า รายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 90 และ จำนวนผู้เยี่ยมเยือนมากกว่าร้อยละ 65 เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล ในขณะที่จังหวัดท่องเที่ยวรอง มีส่วนแบ่งของรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ถึงร้อยละ 10 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดและมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนไม่ถึงร้อยละ 30 ของจำนวนผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด

(ก) รายได้การท่องเที่ยว

(ข) จำนวนผู้เยี่ยมเยือน

ภาพที่ 2 โครงสร้างรายได้การท่องเที่ยวและจำนวนผู้เยี่ยมเยือนจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยว

นอกจากความแตกต่างกันของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวและรายได้การท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มจังหวัดแล้ว ตารางที่ 2 แสดงรายได้การท่องเที่ยวต่อประชากรในจังหวัด หรือ รายได้การท่องเที่ยวต่อหัว พบว่า

รายได้การท่องเที่ยวต่อหัวเพิ่มขึ้นจาก 11,272.80 บาทต่อคนต่อปีในปี 2552 เป็น 24,633.37 บาทต่อคนในปี 2557 และในปี 2561 รายได้การท่องเที่ยวต่อคน เท่ากับ 40,628.65 บาทต่อคน นับได้ว่า การท่องเที่ยวได้สร้างรายได้ให้กับประชาชนไทยอย่างมาก หากพิจารณารายได้การท่องเที่ยวต่อหัวของกรุงเทพมหานคร จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล และ จังหวัดท่องเที่ยวรอง จะพบว่า รายได้การท่องเที่ยวต่อหัวจะมีค่าที่แตกต่างกันมาก โดยในปี 2562 รายได้การท่องเที่ยวต่อหัวของกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล เท่ากับ 183,296.48 บาทต่อคน และ 65,175.32 ต่อคน ในขณะที่ รายได้การท่องเที่ยวต่อหัวในจังหวัดท่องเที่ยวรองต่ำกว่ากรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑลมาก มีรายได้การท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อคนเพียง 6,746.52 บาทต่อคนเท่านั้น

ตารางที่ 2 รายได้การท่องเที่ยวต่อหัวจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยว

บาทต่อคน														
รายได้การท่องเที่ยวต่อหัว					รายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติต่อหัว				รายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยต่อหัว					
ปริมณฑล					ปริมณฑล				ปริมณฑล					
ประเทศไทย		กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง	ประเทศไทย		กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง	ประเทศไทย		กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง
จังหวัดหลัก					จังหวัดหลัก				จังหวัดหลัก					
2552	11,272.80	58,123.42	15,752.42	2,007.42	7,104.66	40,771.73	10,616.22	297.24	4,168.13	17,351.69	5,136.20	1,710.18		
2553	14,157.81	74,982.40	18,963.94	2,659.30	7,855.59	44,119.07	11,972.75	356.42	6,302.21	30,863.33	6,991.19	2,302.88		
2554	17,313.00	84,259.33	25,783.49	3,048.55	9,771.57	51,128.11	16,112.21	385.57	7,541.42	33,131.22	9,671.28	2,662.98		
2555	20,916.29	100,523.76	31,126.76	3,903.97	11,780.47	61,387.64	19,373.17	538.01	9,135.81	39,136.12	11,753.59	3,365.96		
2556	23,633.11	110,184.19	36,094.09	4,398.16	13,434.68	67,434.03	22,804.04	597.12	10,198.43	42,750.16	13,290.04	3,801.05		
2557	24,633.37	111,519.94	38,490.87	4,586.07	13,862.47	67,437.24	24,088.17	612.46	10,770.90	44,082.70	14,402.71	3,973.61		
2558	28,252.49	128,206.79	44,387.43	5,142.36	16,034.57	76,010.57	28,530.06	671.09	12,217.93	52,196.22	15,857.37	4,471.27		
2559	32,688.28	144,629.05	53,146.31	5,516.08	19,307.66	88,049.73	35,433.33	714.55	13,380.62	56,579.32	17,712.98	4,801.53		
2560	37,328.60	166,704.53	60,447.04	6,179.31	22,377.16	104,934.49	40,301.49	791.46	14,951.44	61,770.03	20,145.55	5,387.85		
2561	40,628.65	183,296.46	65,175.32	6,746.52	24,497.37	116,993.27	43,473.52	869.72	16,131.27	66,303.20	21,701.80	5,876.80		

Lancher and Nepal (2013), Woloszy and Glowicka-Woloszyn (2014), Coshall, Charlesworth and Page (2015) และ Duro (2016) ให้ความเห็นว่า ความไม่สมดุลเชิงรายได้ไม่ว่าจะเป็นมิติของพื้นที่ หรือ มิติของเวลา มีผลสนับสนุนให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ของประเทศมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลเสียในส่วนของการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวที่ไม่มีความสมดุลเชิงพื้นที่ ส่งผลให้ความหนาแน่นของจำนวนผู้เยี่ยมเยือนต่อประชากรในจังหวัดมีความแตกต่างกันมาก ตารางที่ 3 แสดงความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวต่อประชากรในจังหวัด 1 คน พบว่า ในภาพรวมของประเทศในปี 2552 มีความหนาแน่นของนักท่องเที่ยว 1.97 คนต่อประชาชนไทย 1 คน มีความหนาแน่นของผู้เยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้นเป็น 3.49 คนต่อประชาชนไทย 1 คน และในปี 2561 ความหนาแน่นของผู้เยี่ยมเยือน เท่ากับ 4.56 คนต่อประชาชนไทย 1 คน หากพิจารณาความหนาแน่นของผู้เยี่ยมเยือนในกรุงเทพมหานครจะพบว่ามีความหนาแน่นของผู้เยี่ยมเยือนสูงกว่าภาพรวมของประเทศมาก ปี 2552 และปี 2557 มีความหนาแน่นของผู้เยี่ยมเยือนต่อประชากรกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 5.17 คน และ 8.95 คน ตามลำดับ และในปี 2561 มีความหนาแน่นของผู้เยี่ยมเยือนเท่ากับ 11.54 คนต่อประชากรกรุงเทพมหานคร 1 คน เช่นเดียวกัน ความหนาแน่น

ของผู้เยี่ยมเยือนในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล ก็มีอัตราส่วนที่สูงเช่นกัน แต่สำหรับจังหวัดท่องเที่ยวรองนั้น ความหนาแน่นของผู้เยี่ยมเยือนยังต่ำ ในปี 2561 มีความหนาแน่นของผู้เยี่ยมเยือนในจังหวัดท่องเที่ยวรอง เท่ากับ 2.34 คน ความหนาแน่นของจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่สูงขึ้นอย่างมากในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล ย่อมส่งผลให้เกิดความแออัด มลภาวะ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และ ปัญหาทางสังคมอื่นๆ ตามมา (Schubert, 2009 และ Brandano, 2014)

ตารางที่ 3 สัดส่วนจำนวนผู้เยี่ยมเยือนต่อประชากร

	คน									
	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ประเทศไทย	1.97	2.45	2.72	3.09	3.35	3.49	3.79	4.03	4.38	4.56
กรุงเทพ	5.27	6.70	7.71	8.32	8.89	8.95	9.92	10.41	11.19	11.54
เมืองหลัก และ ปริมณฑล	2.79	3.53	3.91	4.47	4.87	5.16	5.54	5.96	6.54	6.81
เมืองรอง	1.06	1.26	1.36	1.60	1.74	1.81	1.97	2.07	2.23	2.34

ด้วยเหตุนี้ ในยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาปี 2555 ถึงปี 2559 จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพให้มีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยการพัฒนาการส่งเสริมการกระจายการเดินทางท่องเที่ยวและการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและภูมิภาค เช่นเดียวกับ ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาปี 2560 ถึงปี 2564 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน และ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว มีเป้าประสงค์ คือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมีความแข็งแกร่งโดยการเพิ่มความสมดุลของการท่องเที่ยวทั้งความสมดุลเชิงพื้นที่ ความสมดุลเชิงเวลาหรือฤดูกาล และความสมดุลในทุกภาคส่วน โดยการส่งเสริมความสมดุลเชิงพื้นที่ในการท่องเที่ยวทั้งด้านการกระจายรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวได้แก่ การจัดตั้งเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดและพื้นที่ที่มีศักยภาพที่ยังไม่ได้รับความนิยม การพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรอง การพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบท การพัฒนาสินค้าและบริการที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ในด้านการส่งเสริมความสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาลในการท่องเที่ยว เช่น การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่และเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ การสนับสนุนภาคเอกชนในการลงทุนในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ กล่าวได้ว่า การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวและการกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลเชิงพื้นที่ เป็นประเด็นสำคัญที่มีการระบุไว้ในยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันยังไม่มียานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำการวัดระดับการกระจายของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อประเมินระดับความสมดุลเชิงพื้นที่ สำหรับด้านความสมดุลเชิงเวลานั้นปรากฏใน บัณฑิต (2560) และ Chaivichayachat (2018) ด้วย

เหตุนี้ บทความวิจัยนี้จะอาศัยสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) เพื่อประเมินระดับความสมดุลงบการเงินที่ในด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและด้านรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการประเมินระดับความสมดุลงบการเงินที่ของรายได้การท่องเที่ยวสนับสนุนให้มีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินระดับความสมดุลงบการเงินที่ด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวและด้านรายได้จากการท่องเที่ยว

ทบทวนวรรณกรรม

เพื่อประเมินระดับความสมดุลงบการเงินที่ของการกระจายรายได้การท่องเที่ยวและการกระจายจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนจำแนกรายจังหวัด บทความวิจัยนี้ได้นำเอาสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) มาประยุกต์ใช้สำหรับการประเมินระดับความสมดุลงบการเงินที่ มีงานวิจัยที่ผ่านมาได้นำสถิตินี้มาใช้ในการประเมินความสมดุลงบการเงินเวลา หรือ ภาวะฤดูกาลของผู้เยี่ยมชมเยือน เช่น Landtorp (2001), Fernandez-Morales (2003), Nadal et al. (2004), Cisneros-Martinez (2006), Karamustafa and Ulama (2010), Bigovic (2012), Lacher and Nepal (2013), Woloszy and Glowicka-Woloszyn (2014), Coshall, Charlesworth and Page (2015) และ Chaivichayachat (2018) สัมประสิทธิ์จีนิ ยังคงใช้เพื่อวัดการกระจายรายได้ของประเทศไทยในปี 2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในการวัดระดับความสมดุลงบการเงินที่อาศัยสัมประสิทธิ์จีนิจะเป็นการวัดความไม่เท่าเทียมกัน (inequality) คำนวณได้ดังนี้

$$G_t = \frac{2}{77} \sum_{i=1}^{77} (X_i - Y_i) \quad (1)$$

โดยที่ G_t คือ สัมประสิทธิ์จีนิ ณ เวลา t , i คือ จังหวัด และ $i = 1, 2, \dots, 77$, X_i คือ $i / 77$ และ Y_i คือ สัดส่วนรายได้การท่องเที่ยวสะสม

ค่าสัมประสิทธิ์จีนิที่คำนวณได้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 สำหรับ 0 มีความหมายว่า มีความเท่าเทียมกันหรือมีความสมดุลงบการเงินอย่างสมบูรณ์ (Complete Equality) สำหรับค่าสัมประสิทธิ์จีนิที่มีค่าเท่ากับ 1 แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันหรือไม่สมดุลงบการเงินอย่างสมบูรณ์ (Complete Inequality) ทั้งนี้จะอาศัยเกณฑ์จากงานวิจัยที่กล่าวถึงก่อนหน้ามาใช้เพื่อระบุระดับความไม่เท่าเทียมกันเป็นอย่างไร คือ สัมประสิทธิ์จีนิที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.01 ถึง 0.24 แสดงว่า มีความไม่เท่าเทียมกันต่ำ สัมประสิทธิ์จีนิที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.25 ถึง 0.49 แสดงว่า มีความไม่เท่าเทียมกันปานกลาง สัมประสิทธิ์จีนิที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 0.74 แสดงว่า มีความไม่เท่าเทียมกันสูง และ สัมประสิทธิ์จีนิที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.75 ถึง 0.99 แสดงว่า มีความไม่เท่าเทียมกันสูงมาก

ในการคำนวณสัมประสิทธิ์จีนิ จะแบ่งเป็น สัมประสิทธิ์จีนิของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทย ทั้งในภาพรวม ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างชาติ (นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวต่างชาติ) และ ผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทย (นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวชาวไทย) และ สัมประสิทธิ์จีนิของรายได้การท่องเที่ยว ทั้งในภาพรวม รายได้

การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ และ รายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย โดยอาศัยข้อมูล จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และ รายได้จากการท่องเที่ยว รายปีตั้งแต่ปี 2552 ถึงปี 2561 รายจังหวัด 77 จังหวัด จาก กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ผลการศึกษา

ในการประเมินความสมดุลเชิงพื้นที่จากการขยายตัวของการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ความสมดุลเชิงพื้นที่ด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทย และ ความสมดุลเชิงพื้นที่ด้านรายได้การท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

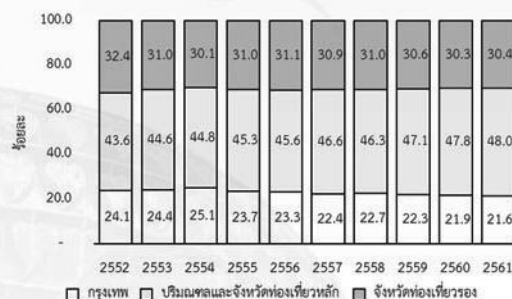
ความสมดุลเชิงพื้นที่ด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยว

ความสมดุลเชิงพื้นที่ด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยว เป็นการวัดความสมดุลของการกระจายอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยววัดได้จากจำนวนผู้เยี่ยมเยือนใน 77 จังหวัดตามสมการ (1) แบ่งได้เป็นภาพรวม นักท่องเที่ยว และ นักทัศนจร ดังตารางที่ 4 ภาพรวมของผู้เยี่ยมเยือนมีสัมประสิทธิ์จีไนในช่วงปี 2552 ถึงปี 2561 เฉลี่ยเท่ากับ 0.5920 แสดงว่า การกระจายจำนวนผู้เยี่ยมเยือนในภาพรวมไม่มีความไม่สมดุลเชิงพื้นที่ในระดับสูง หากพิจารณาถึงแนวโน้มของความสมดุลการแจกแจงอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยว พบว่า ช่วงปี 2552 ถึงปี 2554 ซึ่งเป็นช่วงแรกของการขยายตัวของการท่องเที่ยวไทยมีค่าสัมประสิทธิ์จีไนเฉลี่ยเท่ากับ 0.6026 ช่วงปี 2555 ถึงปี 2559 ที่เป็นช่วงของการดำเนินยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาปี 2555 ถึงปี 2559 มีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์จีไน เท่ากับ 0.5882 และ ช่วงต้นของยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาปี 2560 ถึงปี 2564 คือ ปี 2560 และปี 2561 มีค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์จีไนเท่ากับ 0.5856 เห็นได้ว่า สัมประสิทธิ์จีไนมีค่าค่อนข้างคงที่ แสดงว่า ความไม่สมดุลเชิงพื้นที่ด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวในภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากและมีค่าลดลงเพียงเล็กน้อยตั้งแต่เริ่มดำเนินยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาปี 2556 อธิบายได้จากภาพที่ 3 (ก) ที่แสดงถึงโครงสร้างของจำนวนผู้เยี่ยมเยือนจำแนกตามจังหวัดการท่องเที่ยว พบว่า จำนวนผู้เยี่ยมเยือนในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่ลดลง และมีการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนจำนวนผู้เยี่ยมเยือนในปริมณฑลและจังหวัดท่องเที่ยวหลัก สำหรับสัดส่วนของจำนวนผู้เยี่ยมเยือนในจังหวัดท่องเที่ยวรองนั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก กล่าวได้ว่า การกระจายอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ดีขึ้นเล็กน้อยเนื่องจากการลดลงของสัดส่วนในอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครเป็นการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนในอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวในปริมณฑลและจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ในขณะที่จังหวัดการท่องเที่ยวรองยังคงมีสัดส่วนคงเดิมจึงทำให้การกระจายของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยมีความไม่สมดุลเชิงพื้นที่ปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง

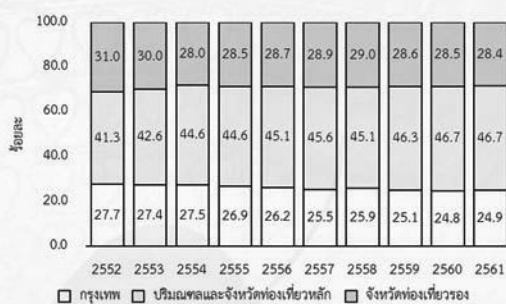

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์จีไนซ์ของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยว

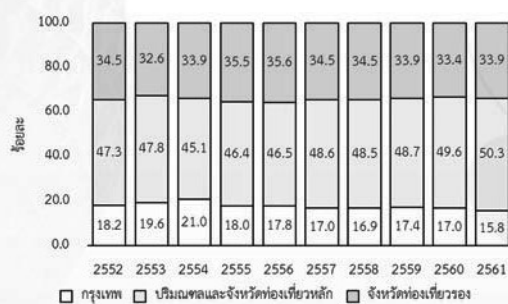
	ผู้เยี่ยมเยือน	นักท่องเที่ยว	นักทัศนาจร
2552	0.5785	0.6323	0.5930
2553	0.6103	0.6538	0.6306
2554	0.6188	0.6704	0.6189
2555	0.5953	0.6525	0.5909
2556	0.5906	0.6498	0.5823
2557	0.5852	0.6454	0.5799
2558	0.5835	0.6439	0.5767
2559	0.5864	0.6448	0.5806
2560	0.5864	0.6443	0.5829
2561	0.5848	0.6459	0.5776
2552-2554	0.6026	0.6522	0.6142
2555-2559	0.5882	0.6473	0.5821
2560-2561	0.5856	0.6451	0.5802
2552-2561	0.5920	0.6483	0.5914

(ก) ผู้เยี่ยมเยือน

(ข) นักท่องเที่ยว

(ค) นักทัศนาจร

ภาพที่ 3 โครงสร้างอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยว

สัมประสิทธิ์จีไนซ์ของจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ แสดงดังตารางที่ 5 ค่าที่คำนวณได้ตั้งแต่ปี 2552 ถึงปี 2561 มีค่าเท่ากับ 0.8623 เป็นค่าที่สูงมาก การพิจารณาในแต่ละช่วงเวลาก็ให้ผลไม่แตกต่างกัน กล่าวได้

ว่า การกระจายของอุปสงค์การท่องเที่ยวไทยของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติมีความไม่สมดุลเชิงพื้นที่สูงมาก และยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติมากกว่าร้อยละ 91.57 เป็นผู้เยี่ยมเยือนในกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล มีเพียงร้อยละ 8.43 ที่เป็นผู้เยี่ยมเยือนในจังหวัดท่องเที่ยวรอง นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวรอง มีสัดส่วนที่ลดลง ในขณะที่จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล มีสัดส่วนของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น หากพิจารณาในส่วนของสัมประสิทธิ์จีนี่ของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีนี่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.8968 เป็นค่าที่สูงมาก และมีค่าคงที่ตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเฉลี่ยร้อยละ 56.07 เดินทางไปท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล จะมีเพียงร้อยละ 6.05 เท่านั้นที่เดินทางไปท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวรอง ในส่วนของการกระจายของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่ไม่สมดุลสูง มีค่าสัมประสิทธิ์จีนี่เฉลี่ย 0.7873 รวมถึงมีแนวโน้มของความไม่สมดุลที่สูงขึ้น เห็นได้จากสัดส่วนของนักศึกษารชาวต่างชาติร้อยละ 68.42 อยู่ในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล โดยสรุป คือ การกระจายของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติมีความไม่สมดุลเชิงพื้นที่สูงมาก ส่วนใหญ่จะเป็นอุปสงค์ที่เกิดขึ้นต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล ในขณะที่จังหวัดท่องเที่ยวรองมีอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ น้อยมาก

ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์จีนี่ของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ

	ผู้เยี่ยมเยือน	นักท่องเที่ยว	นักศึกษาร
2552	0.8397	0.8812	0.7472
2553	0.8617	0.8946	0.7897
2554	0.8844	0.9090	0.8083
2555	0.8653	0.8989	0.7664
2556	0.8641	0.8972	0.7601
2557	0.8593	0.8952	0.7966
2558	0.8628	0.8983	0.8023
2559	0.8622	0.8979	0.8022
2560	0.8620	0.8977	0.8029
2561	0.8614	0.8977	0.7978
2552-2554	0.8619	0.8949	0.7817
2555-2559	0.8628	0.8975	0.7855
2560-2561	0.8617	0.8977	0.8004
2552-2561	0.8623	0.8968	0.7873

ตารางที่ 6 โครงสร้างอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยว

ร้อยละ												
ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ					นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ				นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ			
ปริมาณพล					ปริมาณพล				ปริมาณพล			
ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง		ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง	ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง
จังหวัดหลัก					จังหวัดหลัก				จังหวัดหลัก			
2552	100.00	37.54	52.17	10.29	100.00	41.58	50.18	8.24	100.00	16.51	62.53	20.95
2553	100.00	33.50	57.75	8.74	100.00	36.68	56.09	7.23	100.00	16.85	66.48	16.67
2554	100.00	36.38	56.75	6.87	100.00	38.47	55.73	5.80	100.00	21.60	63.95	14.46
2555	100.00	34.89	56.31	8.80	100.00	37.94	55.45	6.60	100.00	16.13	61.58	22.30
2556	100.00	33.55	57.82	8.63	100.00	36.61	56.86	6.53	100.00	14.52	63.79	21.69
2557	100.00	31.65	59.80	8.55	100.00	36.10	57.17	6.73	100.00	10.95	72.02	17.03
2558	100.00	32.63	59.19	8.18	100.00	37.42	56.15	6.44	100.00	11.05	72.91	16.04
2559	100.00	31.07	60.81	8.13	100.00	35.67	57.96	6.37	100.00	10.49	73.56	15.96
2560	100.00	31.26	60.72	8.02	100.00	35.97	57.75	6.28	100.00	10.36	73.91	15.72
2561	100.00	31.70	60.25	8.05	100.00	36.42	57.31	6.26	100.00	10.36	73.50	16.14
เฉลี่ย	33.42	58.16	8.43		37.29	56.07	6.65		13.88	68.42	17.69	

ในส่วนของการกระจายจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย ค่าสัมประสิทธิ์จีไนที่คำนวณได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.5398 (ตารางที่ 7) กล่าวได้ว่า การกระจายของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย มีความไม่สมดุลของการกระจายในระดับปานกลาง การเปลี่ยนแปลงของค่าสัมประสิทธิ์จีไน พบว่า ระดับความไม่สมดุลมีค่าลดลงเล็กน้อยในปี 2555 แล้วจึงมีค่าคงที่ กล่าวคือ ตั้งแต่เริ่มต้นยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในปี 2555 จนถึงปัจจุบัน ทำให้ความไม่สมดุลของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยมีความไม่สมดุลลดลงเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ในด้านของโครงสร้างอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวนั้น จากตารางที่ 8 เห็นได้ว่า โครงสร้างอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น คือ ร้อยละ 42.05 เป็นผู้เยี่ยมเยือนในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมาณพล ร้อยละ 38.05 เป็นผู้เยี่ยมเยือนในจังหวัดท่องเที่ยวรอง และ ร้อยละ 19.90 เป็นผู้เยี่ยมเยือนในกรุงเทพมหานคร ในส่วนของสัมประสิทธิ์จีไนของการกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวชาวไทย จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีไนที่คำนวณได้อยู่ในระดับปานกลางและมีค่าลดลงเล็กน้อยในปี 2555 เช่นเดียวกับการกระจายของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย และมีโครงสร้างการกระจายเชิงพื้นที่เหมือนกับผู้เยี่ยมเยือน

ตารางที่ 7 สัมประสิทธิ์จีซีของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย

	ผู้เยี่ยมเยือน	นักท่องเที่ยว	นักทัศนาจร
2552	0.5436	0.5638	0.5977
2553	0.5780	0.5875	0.6365
2554	0.5669	0.5835	0.6228
2555	0.5374	0.5590	0.5933
2556	0.5305	0.5530	0.5880
2557	0.5289	0.5554	0.5819
2558	0.5235	0.5495	0.5778
2559	0.5290	0.5541	0.5827
2560	0.5312	0.5555	0.5856
2561	0.5289	0.5566	0.5804
2552-2554	0.5628	0.5783	0.6190
2555-2559	0.5299	0.5542	0.5847
2560-2561	0.5301	0.5560	0.5830
2552-2561	0.5398	0.5618	0.5947

ตารางที่ 8 โครงสร้างอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยว

												ร้อยละ
ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย				นักท่องเที่ยวชาวไทย				นักทัศนาจรชาวไทย				
ปริมาณพล				ปริมาณพล				ปริมาณพล				
ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง	ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง	ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง	
จังหวัดหลัก				จังหวัดหลัก				จังหวัดหลัก				
2552	100.00	20.36	41.24	38.40	100.00	21.93	37.64	40.43	100.00	18.38	45.78	35.84
2553	100.00	21.92	40.95	37.13	100.00	23.53	37.05	39.42	100.00	19.89	45.88	34.22
2554	100.00	21.68	41.08	37.24	100.00	22.26	39.27	38.48	100.00	20.91	43.48	35.61
2555	100.00	20.11	41.72	38.16	100.00	21.51	39.42	39.07	100.00	18.23	44.83	36.94
2556	100.00	19.78	41.43	38.79	100.00	20.90	39.16	39.94	100.00	18.21	44.59	37.20
2557	100.00	19.32	42.20	38.47	100.00	20.39	40.01	39.60	100.00	17.85	45.23	36.92
2558	100.00	19.26	41.88	38.86	100.00	20.31	39.68	40.01	100.00	17.82	44.89	37.29
2559	100.00	19.37	42.57	38.06	100.00	20.11	40.69	39.20	100.00	18.36	45.12	36.52
2560	100.00	18.86	43.51	37.63	100.00	19.54	41.55	38.91	100.00	17.95	46.17	35.89
2561	100.00	18.30	43.93	37.77	100.00	19.55	41.64	38.82	100.00	16.62	47.04	36.35
เฉลี่ย		19.90	42.05	38.05		21.00	39.61	39.39		18.42	45.30	36.28

ความสมดุลเชิงพื้นที่ด้านรายได้จากการท่องเที่ยว

ความสมดุลเชิงพื้นที่ด้านรายได้จากการท่องเที่ยววัดได้จากการคำนวณสัมประสิทธิ์จีซีของรายได้การท่องเที่ยว 77 จังหวัด ผลการคำนวณแสดงได้ดังตารางที่ 9 พบว่า สัมประสิทธิ์จีซีสำหรับประเมินความสมดุลเชิงพื้นที่ของการกระจายรายได้การท่องเที่ยวของผู้เยี่ยมเยือนในช่วงปี 2552 ถึงปี 2561 มีค่าเท่ากับ 0.8456 กล่าวได้ว่า การกระจายรายได้การท่องเที่ยวมีความไม่สมดุลเชิงพื้นที่สูงมาก ในด้านแนวโน้มของค่าสัมประสิทธิ์จีซี พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีซีในช่วงปี 2552 ถึงปี 2561 มีค่าที่ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ความไม่สมดุลของการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ตารางที่ 10 แสดงว่า

รายได้การท่องเที่ยวร้อยละ 47.95 เป็นรายได้ในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริณทล ร้อยละ 41.38 เป็นรายได้ในกรุงเทพมหานคร มีเพียงร้อยละ 10.66 ที่เป็นรายได้ในจังหวัดท่องเที่ยวรอง ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ส่วนแบ่งรายได้การท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริณทลมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ตรงข้ามกับส่วนแบ่งรายได้การท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่ลดลง ในขณะที่ ส่วนแบ่งรายได้การท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวรองมีสัดส่วนที่ลดลงเล็กน้อย สรุปคือ การกระจายรายได้การท่องเที่ยวมีความไม่สมดุลสูงมาก รายได้การท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดตกอยู่กับกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริณทล จังหวัดท่องเที่ยวรองมีส่วนแบ่งของรายได้จากการท่องเที่ยวที่น้อยมาก รวมถึงความไม่สมดุลเชิงพื้นที่ด้านการกระจายรายได้ที่ยังคงปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 9 สัมประสิทธิ์จีไนของรายได้การท่องเที่ยว

	ผู้เยี่ยมเยือน ชาวต่างชาติ	ผู้เยี่ยมเยือน ชาวไทย
2552	0.8507	0.9261
2553	0.8490	0.9269
2554	0.8540	0.9443
2555	0.8441	0.9397
2556	0.8423	0.9379
2557	0.8374	0.9344
2558	0.8393	0.9353
2559	0.8460	0.9376
2560	0.8467	0.9381
2561	0.8463	0.9376
2552-2554	0.8513	0.9324
2555-2559	0.8418	0.9370
2560-2561	0.8465	0.9379
2552-2561	0.8456	0.9358

ในส่วนของการกระจายรายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาตินั้น พบว่า มีความไม่สมดุลเชิงพื้นที่อย่างมาก สัมประสิทธิ์จีไนที่คำนวณได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.9358 และมีความแตกต่างกันในแต่ละปีอย่างมาก จากโครงสร้างรายได้การท่องเที่ยวตารางที่ 10 เห็นได้ว่า รายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติร้อยละ 53.35 เกิดขึ้นในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริณทล และ ร้อยละ 44.19 เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร มีเพียงร้อยละ 2.46 ของรายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติที่เกิดขึ้นจังหวัดการท่องเที่ยวรอง นับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในจังหวัดท่องเที่ยวรอง สำหรับการกระจายรายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย พบว่า มีความไม่สมดุลของการกระจายรายได้ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์จีไนเท่ากับ 0.7365 โดยมีส่วนแบ่งรายได้ในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริณทลร้อยละ 35.13 กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 35.13 และ ร้อยละ 21.60 ในจังหวัดท่องเที่ยวรอง

ผลการศึกษาทั้งหมดสรุปได้ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 10 โครงสร้างรายได้การท่องเที่ยวจำแนกตามจังหวัดท่องเที่ยว

												ร้อยละ
รายได้การท่องเที่ยว					รายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ				รายได้การท่องเที่ยวจากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย			
ปริมาณพล					ปริมาณพล				ปริมาณพล			
ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง		ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง	ประเทศไทย	กรุงเทพ	และ	จังหวัดรอง
จังหวัดหลัก					จังหวัดหลัก				จังหวัดหลัก			
2552	100.00	46.29	42.98	10.73	100.00	51.52	45.96	2.52	100.00	37.37	37.90	24.73
2553	100.00	47.27	41.43	11.30	100.00	50.13	47.14	2.73	100.00	43.71	34.31	21.98
2554	100.00	43.10	46.33	10.57	100.00	46.34	51.29	2.37	100.00	38.91	39.89	21.20
2555	100.00	42.30	46.51	11.19	100.00	45.87	51.39	2.74	100.00	37.71	40.21	22.09
2556	100.00	40.92	47.94	11.13	100.00	44.06	53.29	2.66	100.00	36.79	40.91	22.30
2557	100.00	39.57	49.32	11.11	100.00	42.52	54.84	2.64	100.00	35.77	42.20	22.02
2558	100.00	39.33	49.82	10.85	100.00	41.08	56.42	2.50	100.00	37.02	41.16	21.82
2559	100.00	38.16	51.79	10.04	100.00	39.33	58.46	2.20	100.00	36.47	42.17	21.36
2560	100.00	38.34	51.82	9.83	100.00	40.26	57.64	2.10	100.00	35.47	43.12	21.41
2561	100.00	38.56	51.59	9.85	100.00	40.82	57.07	2.10	100.00	35.13	43.27	21.60
เฉลี่ย		41.38	47.95	10.66		44.19	53.35	2.46		37.44	40.51	22.05

ตารางที่ 11 บทสรุปของความสมดุลเชิงพื้นที่ของการท่องเที่ยวไทย (ปี 2552 ถึงปี 2561)

	สัมประสิทธิ์จีนิ	ระดับความไม่สมดุลเชิงพื้นที่	แนวโน้มของความไม่สมดุล
อุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทย	0.5920	สูง	ลดลงเล็กน้อย
นักท่องเที่ยว	0.6484	สูง	คงที่
นักทัศนาจร	0.5914	สูง	ลดลงเล็กน้อย
ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ	0.8263	สูงมาก	คงที่
นักท่องเที่ยว	0.8968	สูงมาก	คงที่
นักทัศนาจร	0.7873	สูง	คงที่
ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย	0.5398	สูง	ลดลงเล็กน้อย
นักท่องเที่ยว	0.5618	สูง	ลดลงเล็กน้อย
นักทัศนาจร	0.5947	สูง	ลดลงเล็กน้อย
รายได้การท่องเที่ยว	0.8456	สูงมาก	คงที่
ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ	0.9358	สูงมาก	คงที่
ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย	0.7365	สูง	คงที่

บทสรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

ทศวรรษของการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวไทยที่มีการขยายตัวของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทย และรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วจึงและต่อเนื่อง บทความวิจัยนี้ได้ทำการประเมินความสมดุลของ

การกระจายอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและรายได้การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ จากการคำนวณสัมประสิทธิ์จีนี้จากข้อมูล 77 จังหวัดตั้งแต่ปี 2552 ถึงปี 2561 สรุปได้ว่า การขยายตัวของการท่องเที่ยวเกิดขึ้นโดยขาดความสมดุลเชิงพื้นที่ทั้งในด้านการกระจายของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยและด้านรายได้จากการท่องเที่ยว ความไม่สมดุลเชิงพื้นที่ด้านอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยของนักท่องเที่ยวชาวไทยลดลงเล็กน้อยตั้งแต่ช่วงยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาปี 2552 ถึงปี 2559 เป็นต้นมา ในส่วนของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยของชาวต่างชาติ พบว่า มีความไม่สมดุลสูงมาก และไม่เปลี่ยนแปลงตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา กล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาปี 2555 ถึงปี 2559 และปี 2559 ถึงปี 2565 ที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพให้มีการเติบโตแบบสมดุลและยั่งยืน ที่มีแผนงานเกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมการกระจายการเดินทางท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและภูมิภาค ส่งเสริมการเดินทางเชิงพื้นที่ นั้นทำให้เกิดความสมดุลขึ้นได้บ้างในส่วนของผู้เยี่ยมชมชาวไทยแต่ยังไม่สามารถสร้างความสมดุลเชิงพื้นที่ในส่วนของผู้เยี่ยมชมชาวต่างชาติได้ ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวจะต้องมีองค์ประกอบ คือ สิ่งดึงดูด (Attractions) กิจกรรม (Activities) การเข้าถึง (Accessibilities) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และที่พัก (Accommodations) จึงจะทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้หากการดำเนินยุทธศาสตร์ยังไม่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ส่วนนี้แล้ว ก็จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของยุทธศาสตร์เกิดขึ้นน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของผู้เยี่ยมชมชาวต่างชาติ นอกจากนี้ ผลการศึกษาด้านความสมดุลเชิงพื้นที่ของรายได้การท่องเที่ยวที่พบว่ามี ความไม่สมดุลเชิงพื้นที่สูงมาก เหตุผลสำคัญ คือ การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์การท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นผู้เยี่ยมชมชาวไทยและผู้เยี่ยมชมชาวต่างชาติแต่ไม่ได้มีการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายต่อครั้งผู้เยี่ยมชมจึงทำให้รายได้ในจังหวัดท่องเที่ยวรองที่มีค่าใช้จ่ายต่อครั้งของผู้เยี่ยมชมต่ำเพิ่มขึ้นน้อยกว่ารายได้การท่องเที่ยวใน กรุงเทพมหานคร และ จังหวัดท่องเที่ยวหลักและปริมณฑล เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความไม่สมดุลเชิงพื้นที่ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวยังคงอยู่ในระดับสูงตลอดมา

สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินความสมดุลเชิงพื้นที่ควรจะมีการคำนึงถึงจำนวนประชากรในแต่ละจังหวัดด้วย เนื่องจากจะมีผลต่อความหนาแน่นและรายได้การท่องเที่ยวต่อคนเพื่อให้ผลการวิจัยความลึกซึ้งมากขึ้น ในส่วนของข้อเสนอแนะด้านนโยบายที่เกิดขึ้นจากบทความวิจัยนี้ คือ

1. การดำเนินมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญการส่งเสริมค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการท่องเที่ยว หรือ การใช้จ่าย ณ จุดหมายปลายทางเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนให้ผู้เยี่ยมชมในจังหวัดท่องเที่ยวรองมีค่าใช้จ่ายต่อครั้งสูงขึ้น จะเป็นแนวทางหนึ่งในการลดความไม่สมดุลของการกระจายรายได้เชิงพื้นที่ได้ ตัวอย่างเช่น การยกระดับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว การใช้อาหารถิ่นเป็นวัตถุดิบนักท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยประชาชนในแหล่งวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องจากผลของการดำเนินมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวสามารถทำให้จำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น แต่หากไม่เกิดควบคู่กับมาตรการในการกระตุ้นค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมชม การขยายตัวภาคการท่องเที่ยวจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวจะทำให้ความไม่สมดุลของการกระจายรายได้การ

ท่องเที่ยวมากขึ้นแม้ว่าความไม่สมดุลของอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวไทยจะลดลงบ้างก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน จังหวัดท่องเที่ยวรองที่มีค่าใช้จ่ายต่อครั้งไม่สูง เช่น การพัฒนาสินค้าและบริการที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ ของแต่ละท้องถิ่น หรือ การจัดหากิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การดำเนินมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวรองที่ครอบคลุมองค์ประกอบของการ ท่องเที่ยวทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ สิ่งดึงดูด กิจกรรม การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และ ที่พัก ที่เป็น แรงผลักดันสำคัญให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น การนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยว การ จัดการแผนกิจกรรมการท่องเที่ยว และ การจัดงานเทศกาล จะสามารถผลักดันให้ผู้เยี่ยมชมเดินทางเพื่อ ท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวรองเป็นหลักมากขึ้นเป็นลดความไม่เท่าเทียมกันด้านอุปสงค์เชิงพื้นที่ได้

3. การสร้างความเชื่อมโยงกับภาคการผลิตอื่นในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเชื่อมโยงระหว่าง ภาคการท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก กับ ภาคการผลิตอื่นในจังหวัดท่องเที่ยวรอง อีกแนวทางหนึ่งที่จะ ผลักดันให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวหลักไปยังจังหวัดท่องเที่ยวรอง การ ส่งเสริมห่วงโซ่อุปทานภาคการท่องเที่ยว (Tourism Supply Chain) ให้มีความเกี่ยวข้องกับผู้ผลิตที่เกี่ยวข้อง ในประเทศมากขึ้น เช่น การใช้วัตถุดิบในการทำอาหารจากจังหวัดใกล้เคียง และ การใช้เครื่องจักรสานท้องถิ่น ในการตกแต่งห้องพัก ก็จะช่วยสนับสนุนให้เกิดความสมดุลด้านการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวได้

บรรณานุกรม

- บัณฑิต ชัยวิญญาติ. (2560). *โครงการจัดทำดัชนีฤดูกาลนักท่องเที่ยวต่างชาติ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัย เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Bigovic, M. (2012). The Strength and Dynamics of the Seasonal Concentration in Montenegrin Tourism. *Turizam*, 6 (3), 102-112.
- Brandano, M.G. (2014). *Evaluation Tourism Externalities in Destinations: The case of Italy*. Italy: Universita degli Studi di Sassari.
- Chaivichayachat, B. (2018). Seasonality Tourism Index for Foreign Tourists in Thailand. *Global and Stochastic Analysis*, 5 (7), 213-224.
- Cisneros-Martinez, J.D. (2006). *A Measurement of Seasonal Concentration in Tourism*. Spain: Universidad de Malaga.
- Coshall, J., Charlesworth, R., & Page, S.J. (2015). Seasonality of Overseas Tourism Demand in Scotland: A Regional Analysis. *Regional Studies*, 49 (10), 1603-1620.
- Duro, J.A. (2016) Seasonality of Hotel Demand in the Main Spanish Provinces: Measurements and Decomposition Exercises. *Tourism Management*, 52, 52-63.
- Fernandez-Morales, A. (2003). Decomposing seasonal concentration. *Annals of Tourism Research*, 30 (4), 942-956.

- Kaarmustafa, K., & Ulama, S. (2010). Measuring the Seasonality in Tourism with the Comparison of Different Methods. *EuroMed Journal of Business*, 5 (2), 191-213.
- Lacher, R.G., & Nepal, S.K. (2013). The Changing Distribution of Global Tourism: Evidence from Gini Coefficients and Markov Matrixes. *Tourism Analysis*, 18, 133-144.
- Lundtorp, S. (2001). *Measuring tourism seasonality*. In Baum, T. and Lundtorp, S. (Eds.), *Seasonality in Tourism* (pp.23-50). London: Pergamon Press.
- Nadal, J.R., Font, A.R., & Rossello', A.S. (2004). The economic determinants of seasonal patterns. *Annals of Tourism Research*, 31 (3), 697-711.
- Schubert., D. (2009). *Coping with Externalities in Tourism*. Munich: Munich Personal RePEc Archive.
- Woloszy, A. , & Glowicka-Woloszyn, R. (2014) . Seasonality of Expenditures of Polish Households on Organized Tourism and Its Determinants. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation, Special Issue*, 257-277.